

25/10 11

AMERIKANSK UTRIKESDEBATT

HUR DEN AMERIKANSKA attityden till Ryssland förändrats under de två åren efter krigets slut klarlägges i en opinionsundersökning som publicerats i oktoberhäftet av tidskriften Fortune. I september 1945 och i september 1947 ställdes samma fråga: Är Ryssland att betrakta som en "freds-älskande" nation, villig att gå i krig blott för självförsvar, eller som en aggressiv nation, beredd att börja ett krig för att uppnå en fördel? År 1945 valde 39 procent av de tillfrågade det första alternativet, 38 procent det senare; år 1947 var motsvarande siffror 12 och 66 procent. Uppgifterna visar att en utbredd misstänksamhet mot Ryssland förelåg redan för två år sedan och att denna inställning nu blivit helt dominerande; en överväldigande majoritet av dem som uttrycker en åsikt tror på aggressiva och potentiellt krigiska avsikter i den ryska politiken. En septemberundersökning av Gallupinstitutet ger liknande resultat. På frågan om något land, och i så fall vilket, önskar att behärska världen svarar en överväldigande majoritet med att utpeka Ryssland.

Beträffande den politik USA bör följa ger opinionsundersökningarna helt naturligt inte samma klara resultat. Men den starka tendensen att stödja Trumans och Marshalls "fasta" politik är påtaglig. Endast ett fåtal tar avstånd från tanken att USA bör hjälpa Grekland och eventuellt med vapenmakt försvara detta land mot angrepp från Ryssland eller ryska satelliter. Majoriteten är beredd till krig för det fall att Ryssland skulle fortsätta sin expansion och förvandla andra stater än de re-

dan kontrollerade till lydstat. Man är missnöjd med Förenta nationernas verksamhet, men vill att USA skall stanna inom organisationen och verka för att den blir mera effektiv. Bland dem som vet vad vetorätten inom säkerhetsrådet innebär anser flertalet att denna rätt på ett eller annat sätt bör uppmjukas eller avskaffas. De principer från vilka Marshallplanen utgår har ett starkt stöd inom folket.

Varken regeringens konkreta åtgärder eller opinionsundersökningarna ger emellertid besked om de målsättningar och de perspektiv på lång sikt med vilka den amerikanska utrikespolitiken arbetar eller skulle kunna arbeta. På denna centrala punkt är den offentliga likaväl som den privata debatten i utrikesfrågor famlande och oklar. En kommenterande översikt av några huvudlinjer i diskussionen skall belysa denna osäkerhet.

Många inlägg präglas av en mer eller mindre omedveten benägenhet att gå förbi själva huvudproblemet, att rent av söka en lösning på den utrikespolitiska frågan utanför utrikespolitiken. Typisk för denna linje, ofta framträdande i offentliga uttalanden och kanske än oftare i personliga samtal, är förre utrikesminister Stimson's artikel (The challenge to Americans) i senaste häftet av tidskriften Foreign Affairs. Det ryska problemet är, skriver Stimson, "en fråga om vår egen förmåga att fortleva. . . Kan vi göra frihet och välstånd till realiteter i denna värld? Kan vi det, så är kommunismen inte något hot. Kan vi det inte, så måste vår civilisation, oberoende av kommunismen, gå under."

Naturligtvis ligger det något i

detta kvasi-darwinistiska resonemang, passande för ett folk som mer än något annat håller på den fria tävlan inom den statliga ordningens ram. Det är tänkbart, om än icke sannolikt, att det ryska — eller det amerikanska — systemet leder till en ekonomisk katastrof för det egna landet och att, som följd härav, Ryssland förvandlas till ett kapitalistiskt eller USA till ett socialistiskt land. Men på föreställningen om det naturliga urvalets förmåga att utpeka det bästa systemet kan man inte bygga någon utrikespolitik. Det finns ingen högre makt som ser till att de tävlande får samma chanser och att de korrekt följer vissa tävlingsregler. Det är över huvud inte fråga om en tävlan, utan om fredlig eller krigisk lösning av konflikter i alla delar av världen. En hänvisning till tanken att den bästa segnar i det långa loppet är därför närmast en invecklad metod att komma från debatt i själva saken. Och det är en metod som i grunden inte är fullt hederlig, eftersom "den bästa" enligt amerikansk värdering är och förblir något annat än enligt rysk.

Bland de verkligt utformade utrikespolitiska ståndpunkterna kan man urskilja två extrema linjer: å ena sidan en interventionism som är svår att skilja från imperialism, å andra sidan en isolationism som icke utesluter, utan snarare förutsätter nationalism.

För den förnämnda riktningen kan professor James Burnhams till viss del i tidskriften Life publicerade arbete "Kampen om världen" — anmält och kritiserat i Dagens Nyheter 10 augusti — tjäna som symbol. Burnham anser att USA bör begagna sitt främst genom atombomben vunna försprång i makt till att organisera världen, till att med fredliga eller krigiska medel skapa en världsfederation. I längden kan den kommunistiska diktaturen och den liberala folkstyrelsen icke existera sida vid sida, ty kommunismen är till hela sitt väsen inriktad på världsrevolution och världsvälde. Genom att tvinga alla andra stater, och främst Ryssland, till att ingå i ett slags världsstat under amerikansk ledning genomför USA därför enligt Burnhams mening en i realiteten preventiv aktion. Då det är uppenbart att en sådan icke kan lyckas utan krig och att den tilltänkta organisationen icke kan upprätthållas annat än med amerikanska vapen, är det emellertid väl försvärligt att känneteckna Burnhams program som krigisk imperialism.

Vilket stöd har detta program i den amerikanska opinionen? På denna fråga får man i skilda kretsar de mest olika svar. Förespråkarna för den avspännings- eller eftergiftspolitik som främst representeras av Wallace gör ofta gällande att Burnham företräder en stor del av den amerikanska överklassen, och de är till och med benägna att spåra starka anknytningar mellan Burnhams perspektiv och den officiella politiken; radikala tidskrifter som Nation och New Republic finner i Burnham och hans mindre talangfulla efterägare ett tacksamt mål för sin polemik. Pressen och debatten över huvud synes emellertid visa att den imperialistiska linjen har mycket begränsad betydelse. Att emigranter från av Ryssland erövrade länder ofta sympatiserar med Burnham är naturligt; det kan också antas att en del militärer tenderar till samma ståndpunkt. Men för det överväldigande flertalet av dem som ägnar något intresse åt utrikesfrågor står det klart att en politik av denna art innebär att det amerikanska folket helt överger den demokratiska humanism som det just enligt Burnham är skickat att försvara. För min del har jag vid en mängd samtal med personer av skilda kategorier icke träffat någon anhängare av Burnham — utom professor Burnham själv, vars tendens till konstruktion och förenkling i viss mån kan förklaras av ett marxistiskt föregående. Såvitt bekant har ingen politiker uttalat sig för en politik efter Burnhams riktlinjer.

Därmed är icke sagt att "imperialister" som Burnham, Bullitt och andra saknar inflytande. Deras skrifter har sannolikt bidragit till den känsla av ofrånkomlig motsättning mellan Ryssland och USA som

präglar en så stor del av den amerikanska opinionen. Och skulle konflikten mellan de båda länderna skärpas, måste den pessimistiska och aktivistiska linjen få ökad slagkraft. Efter ett av USA vunnet krig mot Ryssland kunde Burnhams planer på ett amerikanskt imperium i federationens form bli aktuella. Men för närvarande räknar det stora flertalet utrikespolitiska bedömare med en annan utveckling.

Den isolationism som tar avstånd från varje inblandning i europeiska förhållanden — vilket för ögonblicket betyder bland annat nej till Truman doktrinen och Marshallplanen — är säkerligen svagare nu än någon sin tidigare. Vid 1946 års val föll en rad isolationistiska kandidater igenom; endast ett fåtal kongressledamöter kan räknas till denna riktning. De stora invandrargrupper i östern och framför allt i mellanvästern som fört tenderat till isolationism — irländare, tyskar, skandinaver — har undergått en sinnesförändring sedan en aktiv utrikespolitik kommit att betyda i första rummet motstånd mot Ryssland, icke hjälp åt England eller konflikt med Tyskland. Vad irländarna och flera andra emigrantgrupper beträffar är den katolska kyrkan med sitt växande inflytande och sin skarpt antikommunistiska inställning av betydelse. Den radikala variant av isolationismen som i alla utrikespolitiska aktioner ser en fara för socialreformatoriska strävanden i USA har likaledes gått tillbaka; New Republics och Nations förändrade hållning sedan åren före andra världskriget är på denna punkt typisk.

Likväl finns en klar och systematiskt propagerad isolationistisk linje. I huvudsak lär man kunna betrakta Chicago Daily Tribune och dess ägare, överste Robert McCormick, som representativa för denna åskådning. Utgångspunkten är en nationalism som föraktar, för att icke säga hatar, alla främmande folk och som endast med en viss tvekan avstår från att förakta och hata även de amerikanska öststaterna och den av dessa, som det påstås, alltför beroende förbundsregeringen. Kommunismen avskys mer än allt annat — vilket inte vill säga litet —, men med denna avsky följer ingen vilja att hjälpa de av Ryssland hotade europeiska staterna. Tankegången är: kommunismen kommer att falla sönder av sig själv; någon hjälp till Europa behövs därför inte; för övrigt är de europeiska folken odugliga och socialistiska och förtjänar därför ingen hjälp; USA klarar sig själv, inåt lika väl som utåt, blott den sunda amerikanismen i mellanvästern får råda. Ett exempel på tonen ger Chicago Tribunes ledare den 11 oktober: "Hela felet med England och Frankrike är att folket inte vill arbeta. Ett skäl härfor är att Truman och Marshall gör sitt bästa för att lära européerna att de inte behöver arbeta, eftersom USA kommer att hjälpa dem vare sig de arbetar eller ej. Ett annat skäl är att deras egna regeringar avskräcker dem från att arbeta... Marshallplanen kommer blott att uppmuntra de politiker som har makten att följa de halvt kommunistiska åtgärder som är den verkliga orsaken till svårigheterna."

Denna totala isolationism, som något karikerad dagligen presenteras i en av USA:s största tidningar, har som sagt för närvarande icke stöd av någon utbredd opinion. Men den får därför icke fränkännas inflytande. I förtunnad form framträder den som skepsis gentemot Förenta nationerna, Marshallplanen, allt organiserat samarbete med europeiska stater. Och den kan, därest regeringens strävanden till samverkan i skilda former misslyckas, änyo bli en avgörande faktor i amerikansk politik. För många ännu internationellt inriktade amerikaner representerar den efter all sannolikhet en reträttlinje, ett slags resignation.

De båda extrema riktningar som här berörts är till sina målsättningar helt motsatta; imperialismen vill total intervention, isolationismen total isolering. Men de uppbares av vissa gemensamma föreställningar, pessimism i fråga om yttervärlden, obegränsad tro på USA:s makt och värde. För närvarande är de inte väsentliga inslag i bilden av amerikansk utrikesdebatt och utrikesopinion. Men de är båda uttryck för tendenser som skymtar bakom den mera rimliga och auktoritativa debatten och som under vissa förhållanden kan bli tongivande.

Herbert Tingsten